

„Milí bratři a sestry...“

Ladislav Hejdánek

◆ projev, česky, vznik: 27. 6. 1945 ◆ poznámka: Předneseno 27. června 1945 na společné schůzi
vinohradské a žižkovské mládeže na Žižkově

◆ speech, Czech, origin: 27. 6. 1945

Milí bratří a sestry [1945]

Předneseno 27. června 1945 na společné schůzi vinohradské a žižkovské mládeže na Žižkově.

I.

Milí bratří a sestry.

Mluvit o vykonané i o teprve projektované práci je možno několikerým způsobem. Především záleží na poslání takového referátu. A to jsem měl právě na mysli, když jsem uvažoval, co bych tu měl říci. Vyplynulo mi z toho několik požadavků, které potom usměřňovaly mou práci.

Jistě bychom neudělali dobře, kdybychom si chtěli vykládat nebo se snad i předstihovat v tom, co všechno jsme jedni nebo druhí za celý rok vykonali, kolik členů jsme získali, kolik jsme vybrali ve sbírkách a kolik na salár, kolik nemajetných jsme podporovali, kolik podniků jsme sami uspořádali a kde všude jsme platně pomáhali – ovšem, nepodceňujeme nijak tuto činnost ani ji nestavíme stranou, naopak, musíme jí přiznat velkou důležitost. Ale nám tu jde nyní o něco jiného. Chceme si zde vyměnit své názory i zkušenosti z práce v mládeži a s mládeží. Má nám to usnadnit příští práci; a v čem by mohl pomoci nějaký přehled celoroční činnosti?

Taková vzájemná pomoc zkušeností a radou je prvním krokem k spolupráci. A ta nutně vyžaduje, abychom se více znali. Musíme si tedy říci něco též o sobě, nejen o své práci. Proto se vynasnažíme alespoň v hrubších rysech charakterisovat prostředí v našem Dorostě i jeho povahu.

Nakonec pak se chci zmínit o poslání mládeže ve sboru a v církvi a ukázat, k čemu nás to tedy v Dorostě i ve Sdružení zavazuje. Zároveň nastíním nejdůležitější úkoly, které nás v budoucnu čekají.

II.

Problémy, týkající se práce v Dorostech a ve Sdružení, si můžeme rozdělit do dvou skupin, které se v hrubých rysech kryjí s rozdělením na práci formální a programovou.

Z té první skupiny je to předně problém členstva, který bývá řešen v každém sboru jinak. Sám jsem toho přesvědčení, že rozdělení účastníků schůzek na pravidelně docházející a občasné návštěvníky je přímo nezbytné. Jenom přímý kontakt mluvícího s posluchači, jaký dovoluje stálá spolupráce všech a oprávněnost předpokladu znalosti těch věcí, které už byly probrány, umožňuje postup vpřed a platnou práci. Není přece možno začínati stále a stále znovu.

U nás na Vinohradech jsme si nazvali ten základní kádr pracovníků řádnými členy. Vodítkem při výběru nám byla především právě řádná docházka. Dalo by se snad namítnouti, že to je příliš vnější usuzování, ale zkušenost nás naučila, že to je ve velké většině případů zcela charakteristický a téměř funkční výraz opravdovosti a pravého zájmu o věc.

Nepřišli jsme na to ovšem hned. Nejprve byli za řádné členy přijati všichni confirmovaní. O rok později byla již brána v potaz asi dvoutměsíční docházka po confirmaci, tj. až do konce pracovního roku čili do prázdnin. A konečně loňského roku nebyli confirmovaní bratří a sestry přijímáni ještě před prázdninami, nýbrž až na podzim, a opět byl kladen důraz na pravidelnou účast. A je jistě přirozené, že prvního roku se zachytila z řádných členů sotva třetina, následujícího roku již více jak polovina a loni za řádné členy přijatí se udrželi v Dorostě všichni.

Ovšem, poměr těch, kdo se udrželi k celkovému počtu confirmovaných zůstává bohužel po léta v podstatě stejný. Výjimky jsou jen některá léta, a i tenkrát nepřesahuje počet stále docházejících téměř nikdy polovinu. V této souvislosti bych navrhoval jistě v souhlase s mnohými zvýšení požadavků při confirmaci. Vždyť nemusí být všichni patnáctiletí confirmováni.

Do první skupiny problémů v práci mezi mládež patří také tzv. otázky technické, můžeme-li je tak nazvat. Jde v nich jednak o to, jak sestavit program schůze po stránce formální, a potom hlavně o rozdělení programu.

Myslím, že je dosti obvyklé zahajovat schůze biblickou úvahou. My jsme se rozhodli brát text vždy z jedné, předem určené knihy postupně za sebou. Vidíme v tom hlavně ty dvě výhody, že kontext je všem znám a že tu je odstraněno každé příliš subjektivní pojetí celkovou povahou probírané knihy, jejíž zdůrazněná linie tak zůstává zachována. V programu pokračujeme hlavním referátem, a nakonec míváme krátký tzv. dodatečný referát o nejdůležitějších otázkách života i myšlení, po němž následuje debata. Takovéto dodatečné referáty jsme zavedli až letos, a to ještě teprve v druhé polovině roku, hlavně proto, že v hlavním referátě byly probírány církevní dějiny našeho národa, a o nich je, jak známo, těžko debatovat. Kromě toho jsme si zavedli již před časem střídání vždy dvou schůzí povinných a jedné volné, což je nám zkráceným vyjádřením toho, že vždy na dvou schůzích probíráme program určený Ústředím, tedy povinný, a na třetí máme svůj program, letos na příklad jsme probírali Karafiátovy Broučky. A snad bych měl ještě říci, proč jsme se uchýlili od předepsaného programu Ústředí a proč jsme probírali letos dějiny. Když jsme totiž přemýšleli o tom, jak uskutečnit povinný program třetího roku, došli jsme k tomu závěru, že není prakticky možné, aby byl zařazen samostatně do hlavních referátů. Když jsme nechtěli znovu opakovat druhý rok z předepsané tříletky ve zkráceném vydání a s přídavkem z třetího roku, pak nezbývalo, než zařadit jej buď do dodatečných referátů anebo vymyslet nový, jiný program, k němuž by se alespoň něco z oněch dokladů mohlo připojit. A poněvadž ani ve škole ani na hodinách náboženství nemohly být dějiny vůbec probírány, natož dějiny církevní, rozhodli jsme se pro ně a za redakce i administrace našeho vedoucího, bratra vikáře Jokla jsme se v nich po celý rok pilně vzdělávali.

Program jsme si vesměs dělali sami – arcitř, až na ty dějiny. Pokud by šlo o jednotlivé postavy, jako tomu bylo v předešlých ročnících dorosteneckého programu, nebylo by to ještě nejtragičtější, ale k vystihnutí povahy a tendencí doby, na to už je potřeba nějakých zkušeností v historii. A tak náš redaktor referátů z dějin nejen řídil, nýbrž i sám vypracoval a přednesl.

Velmi okřídlené bylo kdysi heslo „Dorost školou“. Inu, ovšem, v Dorostě se mládež stále učí. Ale kdepak se člověk všude neučí? Chceme snad říkat, že život musí být školou? Ó, život je školou i tak, a mnohem lepší než jsou ty naše. Spíše bychom měli říkat „škola životem“ nebo „škola pro život“. A proto Dorost jistě není a nemůže být prostředkem k nahuštění vědomostí; nikoliv, ani zdaleka. Práci, vlastní tvořivou práci v Dorostech se má mládež naučit pracovat pro církev. Proto si musí dělat celý program sama, pokud na to její síly stačí.

Slyšel jsem z některých pražských Dorostů, že prý mladí nechtějí pracovat a celý program má na starosti farář nebo vikář. Divím se tomu. U nás dělá mládež program ochotně a ráda.

III.

Nyní přistupme k té druhé skupině, kde jde přímo o věc, o program. To souvisí s tím, proč vůbec Dorosty a Sdružení existují. Jistě tu nejsou jen proto, aby se naše mládež nerozutekla do světa, aby po ní církev měla přehled, a nejsou tu ani proto, aby mládeži poskytovaly v patřičných mezích dostatečnou náhradu za všechny zábavy ve světě. Takový názor by byl rozhodně chybný. Mládež má být v Dorostu i ve Sdružení k něčemu připravena. A k tomu musí sloužit jak výchova tak program.

Víme všichni, co naší československé církvi evangelické schází. Návštěva shromáždění se stále ještě příliš obecně považuje za vybočení z normálních kolejí denního života a práce ve sboru je ponechávána tzv. lidem od církve. Jak je potom takovému mladému faráři, který pln nadšení přijde na svůj sbor, a tam jej uvítá jen chlad nezájmu a nepochopení, kde nenajde nikoho pro spolupráci, kde

musí udělat všechno jen a jen sám, a pracuje-li zvláště horlivě a neúnavně, kde sklídí leda přívěsko novotáře a fanatika. Což máme málo příkladů?

A proto právě se musí sbor i celá církev velmi mnoho starat o svou mládež, aby z ní vychovala uvědomělé a neúnavné své členy, kteří by nikdy nemeškali pomoci svému prací přetíženému faráři, aby z ní vychovala rozvážné a cílevědomé starší, aby některé z ní připravila na jejich pozdější farářskou a diakonskou funkci, aby z ní získala nové pracovníky a pracovníce sociální, kterých je tolik třeba – a ovšem především členy, kteří by dobře věděli, proč jsou evangelíky, kteří by sebe i církev dovedli vždy obhájit před náporem ze světa a kteří by světu svým životem ukazovali, že evangelík znamená jiný člověk.

Jak je vidět, nejsou to požadavky malé. A jak jsme je plnili a jak je plníme? Mládeži v Dorostu se dostalo základních znalostí biblických pojmů, pověděli jsme si mnohé neznámé postřehy o nejhlavnějších biblických postavách, mluvili jsme o šíření křesťanství v našich zemích, o úpadku katolictví, o naší reformaci, o Jednotě, učili jsme se na postavách světové reformace a evangelického díla, dozvídali jsme se o hudební a básnické tvorbě našich otců v jejich písních, kterým jsme se učili, cvičili jsme se ve zběhlosti při hledání biblických míst, a pak bych se chtěl zvláště zmínit o našich biblických hodinách. Měli jsme je již druhým rokem. Jak vznikly?

Postrádali jsme hlubšího biblického studia. Mnozí jsme byli často překvapeni, co všechno je možno se dovědět z bible; já sám se pamatuji, jak jsem byl nadšen při vypracovávání referátu o Janu Křtiteli, když jsem se dozvěděl z bible, že i ten jeho křest byl Bohem předpověděn a zaslíben, že to nebyl jen symbol a náznak, nýbrž skutečná vůle Boží. A tak jsme toužili poznat víc za vedení zkušeného bohoslovce. Proto jsme si zavedli své vlastní dorostové biblické hodiny. A jak jsme byli rádi, když příštím rokem na ně chodilo již i několik sdruženců. A nyní jsme si jisti, že biblické hodiny nebudou už jenom dorostové, při čemž sdružencům dovolen přístup jako hostům, ne, nyní budou biblické hodiny majetkem vši naší mládeže. Jak jinak se nyní díváme na I. Pavlovu epištolu ke Korintským, kterou jsme se tam soustavně obírali. A zase jsme si dělali výklad sami, ovšem za vedení bra Jokla.

A víte, co jsme na tom ještě poznali? Uvědomili jsme si, že je to tak nepatrně málo, sejít se jenom jednou za týden, a to ještě jenom na půl druhé hodiny. Nám se to líbilo. Už toho nenecháme. A jak bude jen trochu víc času, budeme se opět scházet častěji, chtěli bychom tak asi dvakrát týdně, potom jednu biblickou, nu a samozřejmě na nedělní shromáždění.

IV.

Ale to jsem povídal stále jen hezké věci. Ale my máme také své starosti a těžkosti. To už nyní přikročím k té slibované charakteristice našeho Dorostu. Nepochybuji o tom, že jsem první, kdo se o něco takového pokouší, a na omluvu uvádím, že to nebyl můj nápad. Jinak ovšem nade mne staršího a zkušenějšího, a tudíž povolanějšího muže není, – neboť čtyři roky v Dorostu pobyla jenom jedna sestra. Bratří a sestry z našeho Sdružení mi jistě prominou, že jsem do svého povídání nepojal také jejich charakteristiku. Vždyť jako dorostenec, který teprve nyní dovršuje třetí rok svého dorosteneckého věku, jsem měl příležitost jenom nakukovati do tajů Sdružení, vždyť prosím vás, takové mládí – není-liž pravda?

Nu, a tak abych začal od počátku, musím nejdříve připomenout, že v našem Dorostu je bohužel většina studentů. Proč říkám bohužel? Ono to totiž nedělá dobrotu, a ne v jednom případě. To víte, nějaký ten neštudent tam přijde, a ono se mu tam nelíbí. Já se mu konec konců ani nedivím. Je to jednak tím, že si ho málokdo všimne. On usuzuje: nemají o mne zájem, nechťejí mne tu, příště se už ani neukáží. A potom ten program, ten mu nějak nesedí. Cítí tam málo života, všechno se mu zdá nějak bledé, úzkostlivé, často si myslí, že je to podle šablony, a nejčastěji tomu nerozumí.

A já si tak myslím, že je na tom něco pravdy. Ono se skutečně často stává, že se ve vši té hloubce přemýšlení zapomíná na život. Kolikrát se stalo, že někdo uvedl příklad ze života, a my jsme se v duchu divili, proč tak hrubě nebo lépe s tak hrubým materiálem zasahuje do jemných odstínů našich výrazů. Na druhé straně však to má také svoje nebezpečí. Vždyť často chceme ideál chceme přizpůsobit skutečnosti a ničíme tím právě tu jeho idealitu.

Ale koneckonců – abych se vrátil k onomu „studentskému duchu“ našeho Dorostu – oni ti nestudenti mají také svou vinu. Jsou příliš zvyklí na kolektiv, a tady ho ztrácejí, opustivše kruh svých denních přátel. Chtějí, aby se všichni zajímali právě o ně, a jsou příliš brzy hotovi s úsudkem, když tomu tak není.

S tím valným studentským zastoupením souvisí také malá aktivita při programu. Ze školy je každý navyklý poslouchat, a tak při schůzce většina sice pozorně naslouchá, ale ke konci v nastalé debatě se uplatní jen málokdo. To bych chtěl uvést zvláště na rozdíl od našeho Sdružení, v němž bývali časové, kdy se debatovalo od začátku až po úřední zakončení, které oznámil předseda. Ale přes to přese všechno bych soudil, že se oproti dřívějšímu naše dorostové debaty přece jen poněkud zlepšily.

Potud tedy řeči veřejné. Kupodivu však řeči ostatní, čímž míním řeči soukromé, jsou často dosti rozsáhlé, a po celé tři roky se stále točí kolem jedné věci. A tou je: neupřímnost. Prý je na všech stranách, člověk prý nemůže být upřímný, poněvadž se na něho vždycky někdo zaškaredí, a vůbec. No, a tím to obvykle končí. Všude je samá neupřímnost, a basta.

Vymlouvali jsme to lidem, kteří se dívali zasmušile a tragicky, vážná slova jsme říkali těm, kdo to tvrdili s posměškem, a na svědomí jsme apelovali u těch, kterým to bylo výmluvou a ospravedlněním vlastní neupřímnosti. Ale nikdy jsme neshledali opodstatnění. Všude to byla jen a jen slova ničím nepodložená. Vždycky jsme to uzavřeli s poznámkou, že sice dobře víme, že není s námi všechno v pořádku – a ostatně jak by bylo? – ale že není nutno malovat vše černěji než to je. A zvláště ne před mladšími, kterým se v Dorostě líbí a kteří ještě nechtějí na sebe upozorňovat zbytečně křiklavými kritikami.

Tohle jsem uvedl proto, aby si někdo nemyslel, že nemáme žádné potíže v našem vinohradském Dorostu.

V.

Už jsem ukázal, k čemu nás, evangelické mládeže, bude v naší církvi třeba. Chtěl bych nakonec ještě říci něco o tom, o čem se nyní mnoho mluví a s čím se už nadělalo mnoho křiku.

Možná, že už tušíte, o čem půjde. Dnes např. se v jedné novinách objevil nepodepsaný článek, v němž autor nemůže pochopit, proč se evangelické církve alespoň v této jedinečné historické chvíli nedovedou spojit a sjednoceně sloužit svému národu. Z celého článku by se dalo soudit, že pisatel asi nebyl dosti dobře informován o stavu věcí, ale o to tu nejde. Takové hlasy se ozývají na více místech.

Ale my víme, že celá věc není tak jednoduchá, jak se takoví lidé domnívají. Jednota církví, a řekněme pro sebe určitěji: jednota vši evangelické mládeže není něčím tak vulgárním, jako jednota tělovýchovných institucí. Tady nejde o tu jednotu, tady jde o víc, o nesrovnatelně víc. Jednota není vše, to je jen prostředek, cesta, ale hlavní je cíl. Vždyť víme, že i peklo je jednotné. Nemůže být tedy jednota konečným cílem, je nutno a nezbytno se ptát: v čem máme být jednotni? Na jakém základě se máme sjednotit a k jakému cíli společně budeme směřovat?

Pisatel uvedeného článku zdůrazňuje: Vždyť téměř všechny evangelické církve se hlásí k témuž dědictví staré Jednoty bratrské – a zapomíná, že se Bratří desítky let rozmýšleli, mají-li se spojit s novoutravisty či nikoliv.,

Myslím, že ani není třeba opakovat, jak všichni toužíme po té naší jednotě, křesťanské jednotě. Ale příčinou k náhlému spojení církví nemůže být žádný historický okamžik, vůbec žádný popud zvenčí, nýbrž jenom a výhradně důvody vnitřní. Proto se ptejme, zda jsme k tomu spojení sami už dostatečně dorostli, a nikoliv, je-li k tomu příhodná doba, která by byla dosti slavná.

A to myslím bude předním úkolem nás, mládeže, v církvi, abychom dorostli k tomuto spojení, které by bylo silnější a pevnější než všechna spojení spolková a politická.